

ուրիշ ուղեորութեան մ'ալ մէջ, կոստանդանուս յաղթող է իր նախանձորդներուն, միապետ Հոռմէական պետութեան և թրիստոնեայ, Հեռաւորագոյն սահմաններէ խուռներամ խնդակցութեան կը փութան իրեն. զաշնակից Տրդատը չկրնար պակսիլ: Նա ճամբայ կ'ընկնայ դէպ ի Հոռմ տանելով իր հետ ինչ որ այն ատենի Հայաստանը պատուական ունէր: Չորս բղէշներէն զատ՝ իրեն հետ են նաև Միծ իշխանն Անգեղ տան, Թազադիր Ապետն և Սպարապետն մեծ:

Ուրիշ տեղ մը, դարձեալ ուղեորութեան մը մէջ, մենք նոյն իսկ այս սպարապետի անունը նշանակուած կը գտնենք: Տրդատ կը լսէ Թէ Գրիգոր երկու զաւակ ունի կապաղովկիս. անյապաղ պատգամաւորներ կը դրկէ որ բերեն: Գեոպան՝ երուն առաջինին անունն է Արտաւազը, որ սպարապետն էր ամենայն զօրացն Հայոց Միծաց: Ազաթանգեղոս չի նշանակեր Թէ այդ Արտաւազն, սպարապետ ամենայն զօրացն Հայոց Միծաց, ինչ ցեղէ էր: Բուզանց հաւատարմապէս կը լեցնէ այդ պակասը: Նա կ'ըսէ Թէ Տրդատայ որդւոյն խորովով կոտակի ժամանակ զօրավար աւանայն Հայոց Միծաց էր վաչէ, որդի Արտաւազդայ, ի Մամիկոնէն տոհմէն...

Խորենացի այդ Արտաւազդը Մանգուկունի կը կոչէ: Ասիկայ ինքնանար կ'երևի, արդիւնք այն ձկառւմին որ ունի Մովսէս Մամիկոնեան արարքը լռելու կամ ալլալելու: Ասկէ զատ աւելի դրական պատճառներ ալ կան: 1. Մեր պատմութեան մէջ Մամիկոնեանք ի բնէ սպարապետ կը ներկայանան. ինչպէս կրնային ի բնէ ըլլալ, երբ Տրդատայ ժամանակէն ալ դեռ չեն սկսիր իրենց պաշտօնը: 2. Վաչէի հօր անունն Արտաւազդ է, որու գործունէութիւնը Տրդատի ժամանակ կ'իյնայ. արդ օրինաւոր չէ՞ հաստատել Թէ սպարապետ էր և սպարապետին հայրը ազգի մը մէջ՝ որու պաշտօնները ժառանգական են: 3. Վաչէի որդւոյն՝ Արտաւազդայ, դեռ մանուկ՝ սպարապետութեան իշխանութիւնը կու տան, վասն զի վաս-

տակաւոր ցեղի զաւակ էր. ինչպէս կրնար վաստակաւոր ցեղ ըսուիլ երբ իր հօրմէն սկսէր իրենց տոհմը: 4. Ազաթանգեղոս անունը չյիշեր նախարարին որ զմանկին Տրդատ փախցուց կոտորածէն. այլ պարզապէս ոմն կ'ըսէ. այդ ոմն Խորենացի Մանգակունի ըրած է: 5. Մանգակունիք երբէք չեն յիշուիր մեր պատմութեան մէջ իբրև ռազմական մարդիկ »:

Հանդէս Ամսօրեայ և Հ. Հ. Համբարեան իրենց նոր գիտը անվերջ հրատարակած ժամանակին՝ անշուշտ իրենց հաւատքին բոլոր բարութեան մէջն եղած են:

ԽՄԲ.

ՓՐՈՓ. Մ. Ա. ՍԵԼՔՈՆ

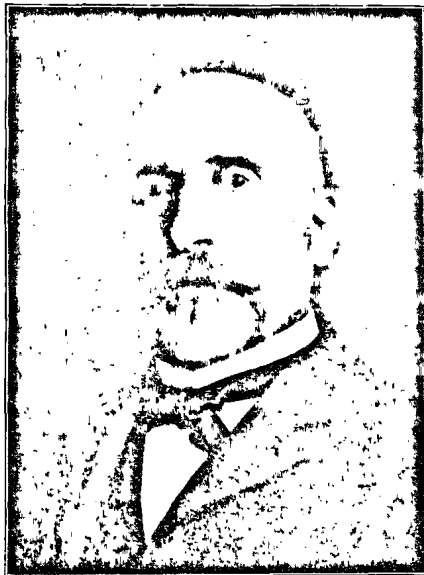
Սոյն մահազոյժ կենսագրական ակնարկը խմբագրութեանս կու զայ Ամերիկայէն՝ ուր փրֆ. Մ. Ա. Մելքոն կնքած է իր մահականացուն: Հանգուցեալը աշխատող, բեղուն, ու սիրուած դէմք մը եղած է: Այսօրան կորուստի մը հանդէպ՝ խմբ. իր մեծ ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Ամերիկայի մեր հայ գաղութին՝ որ այնքան խնամքով կը տածէ սէրը մայր լեզուին և մայր հայրենիքին:

ԽՄԲ.

Հեռու հայրենիքէն, Քալիֆորնիոյ մէկ գիւղին, Քինկզպըրկի մօտ ազգի տան մը մէջ անցեալ սեպ. 16ին մահականացուն կնքեց հայ ազգին ամենէն զարգացած ու հմուտ մէկ անդամը, ֓րոփ. Մ. Ա. Մելքոն: Հանգուցեալը մօտաւորապէս 72 տարեկան էր, ծնած ըլլալով Բալուի մէջ մարտ 23ին, 1839: Բառին բուն նշանակութեամբ բեղուն կեանք մը անցուցած էր ֓րոփ. Մելքոն. 28 տարի շարունակ վարժապետութիւն ըրած էր: Իր կրթութիւնը առած էր նախ Տր. Համլինի Պէպլէքի դպրոցը և ապա Պազլէի համալսարանին մէջ, ուր անցուցած էր վեց տարի: Գերմաներէնը գիտէր գրեթէ իր մայրենի լեզուին չափ լաւ: Տասներ ութ տարի ա-

ւագ ուսուցչապետի պաշտօն վարած էր
Խարրերդի Եփրատ գոլէնին մէջ, ուր դաս-
տիարակը եղած էր բազմաթիւ հայ երի-
տասարդներու: Բացի Հայերենէն և Գեր-
մաներենէն հմուտ էր նաեւ անգլիերէնի,

մանիչ կարեւոր դասական գործերու, ան
գնահատելի ծառայութիւն մատուցած է
հայերէն դպրութեան: Իր Թարգմանութիւն-
ներէն ոմանք արդէն լոյս տեսած են «Բագ-
մավէպ»ի մէջ, և ուստի անձանօթ մը չէ

ՓՐՈՖ. Մ. Ա. ՄԵԼՔՈՆ

Թիւրքերէնի և պարսկերէնի: Փրոֆ. Մել-
քոն համրեան բոնակալութեան պատճա-
ռա՝ երբ կեանքը երկրին մէջ ալ անտա-
նելի դարձած էր, ստիպուած Սմերթկա
անցած էր, 1898ին և Քալիֆոռնիա հաս-
տատուած էր 1893էն ի վեր:

Ոչ միայն իրրե ուսուցիչ Փրոֆ. Մել-
քոն կարեւոր տեղ մը կը բռնէ արդի հայ
սերունդին յառաջդիմութեան գործին մէջ,
այլ իրրե զրոյ, մանաւանդ իրրե Թարգ-

այն, պատուական «Բագմավէպ»ի ընթեր-
ցողներուն:

Փրոֆ. Մելքոն Թարգմանած է Շէյքս-
փիրէն «Յուլիոս Կեսարը», «Մարպէթ»,
«Համլէթ», «Օթէլլօ», «Վենետիկի վա-
նառակները», Ուոլթըր Սքոթէն «Թալիս-
ման», (Պատմական վէպ խաչակրաց կեան-
քէն), Կերմաներէնէ Թարգմանած է Կէօ-
թէի «Պառուսթը», Շիլլերի «Վիլհէլմ Թե-
լը»ը նաեւ հատրնտիր քերթուածներ գեր-

մանական և անգլիական բանաստեղծներէ, իր թարգմանութիւնները ըրած է հետեւողութեամբ վարպետներուն, այսինքն տաղաչափեալ՝ ուր որ ընագիրը տաղաչափեալ է, և արձակ ուր որ ընագիրը արձակ է։ Գերմաներէնէ անգլիերէնի վերածած է Johanna Syri ի « Heidi » վիպասանութիւնը դեռատիներու համար, որ հրատարակուած է Նիւ-Եորքի մէջ, 1901ին։ Փրոֆ. Մելքոն պատրաստած է հայերէն «Երրկրաչափութիւն» անուն դասագիրքը որ երկար տարիներէ ի վեր կը զործածուի թիւրքիոյ բարձր դպրոցներուն և գոլէճներուն մէջ։ Անգլիական և գեր-

մանական հեղինակութիւններէ թարգմտվ պատրաստած է «Հոգեբանութեան դասընթացը» մը։

Փրոֆ. Մելքոնի երկասիրութիւններուն մեծ մասը ձեռագիր վիճակի մէջ են. այժմ որդիքը սկսած են զանոնք հետ զհետէ հրատարակութեան տալ, Ֆրէզնոյի մէջ հրատարակուող «Ասպարէզ» շաբաթաթերթը սկսած է հրատարակել Շէյքսպիրի «Յուլիոս Կեսարը»։

Ա. Կ. ԱԼԵԿՏԵՄԵԱՆ

Ֆրոգո

ՔՈՎԱՆՊԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆ

Ազգերեան Հ. Յ. — Գասեր Հայոց և Հայաստանի հնագոյն պատմութեան	513
Գեր. Անդ. Վ. Աղեքսանդրեան. — Պատմութիւն Սերաստիոյ	519
Հայմե. * — Բնագծ.	529
Հ. Ղ. Տայիսան. — Եղիշէի չորս յեղանակներ հնագոյն գրչադրի մը մէջ	580
Հ. Բ. Մարգարիտան. — Եղիշէ և Կիկոյեմոսի	

Աւետարանն առ Զաքարիա Կաթողիկոսի	543
Հ. Մ. Պոտուրեան. — Միջնադարեան Հայ բանաստեղծներ. — Կոստանդին Երզնկացի	558
Ազգերեան Հ. Յ. — Լատին լեզուն և զրակա. նութիւնը նախնեաց քով	559
Խմբ. — Գրքեր ու Թերթեր (Études sur la Miniature Arménienne, Il Breviario della chiesa armena, Le Jugement de Vassag, Revue des Deux-Mondes, Հանդէս Ամսորեայ)	570
Սէրճէմեան Ա. Կ. — Փրոֆ. Մ. Ա. Մելքոն	574

Բազմավէպի սոյն թիւը չորս թերթ հրատարակելով կը լրացնենք մէկ թերթի պակասը՝ զոր խմբագրութիւնը խոստացած էր տալ իր ընթերցողներուն, տարւոյն ընթացքին մէջ։

ԽՄԵ,